

Тема 6: Облік лізингових та транспортних операцій у ЗЕД.

6.1 Облік лізингових операцій

6.2 Облік реекспортних і реімпортних операцій

6.3 Зустрічна торгівля її форми

6.1 Облік лізингових операцій

Поняття лізингу

Однією з найпоширеніших форм надання послуг у зовнішньоекономічній діяльності є лізинг. Він дуже зручний особливо для українських виробників, які не можуть самостійно придбати необхідне їм обладнання високої якості.

Лізингова операція передбачає передачу права користування окремими інвентарними об'єктами основних засобів іншому суб'єкту на платній основі на визначений строк.

Лізинг (leasing) - різновид підприємницької діяльності, яка спрямована на інвестування коштів у рухоме та нерухоме майно, що спеціально передається за договором фізичним та юридичним особам на відповідний період для використання в підприємницьких цілях.

Вендщорліз - вид міжнародного лізингового контракту, за яким зарубіжна філія збуту лізингової компанії купує обладнання у власної фірми і надає його в оренду або продає на виплату зарубіжному споживачеві.

Об'єктом лізингу є будь-яке рухоме і нерухоме майно, яке може бути віднесене до основних засобів (машини, устаткування, транспортні засоби, обчислювальна та інша техніка, системи телекомунікації тощо), не заборонене до вільного обігу на ринку.

Лізинговими операціями займаються великі фірми, банки, а також спеціалізовані лізингові компанії.

Суб'єктами лізингу можуть бути:

1) *лізингодавець* - суб'єкт підприємницької діяльності, в т.ч. банківська або небанківська фінансова установа, який передає в користування об'єкти за договором лізингу;

2) *лізингоодержувач* - суб'єкт підприємницької діяльності, який одержує в користування об'єкти за договором лізингу;

3) *продавець лізингового майна* - суб'єкт підприємницької діяльності, що виготовляє майно, яке є об'єктом лізингу.

Документування лізингових операцій

В оформленні лізингових операцій виділяють два етапи:

1) *перший* - оформлення всіх документів, які необхідно підготувати до укладання лізингового договору. Юридичне оформлення даних документів засвідчує створення необхідних умов для укладання лізингового договору;

2) *другий* - оформлення та укладання лізингового договору, а також документів, які створюють сприятливі умови для успішного виконання зобов'язань щодо лізингового договору. На цьому етапі здійснюється процес закріплення лізингової угоди в три- і двосторонніх договорах.

Перед укладанням угоди проводиться ретельний аналіз клієнта, до якого входить:

> оцінка клієнта з точки зору здатності сплати лізингових платежів та доходів, які передбачаються від використання обладнання, що передається в лізинг;

> оцінка товарів (попит на них з точки зору можливого перепродажу), виготовлених на обладнанні, одержаному в лізинг.

При лізингу з додатковим залученням коштів особливо гостро постають питання податкового права, страхування, надання технічних гарантій виробника тощо.

Договір лізингу укладається у формі багатосторонньої угоди за участю лізингодавця, лізингоодержувача, продавця або двосторонньої угоди між лізингодавцем та лізингоодержувачем. Договір лізингу має бути укладений у письмовій формі та відповідати вимогам законодавства України. Митне

оформлення за договорами, що не відповідають законодавству, не здійснюються.

Серед основних умов договору лізингу можна виділити наступні:

- > предмет лізингу завжди суворо індивідуалізований;
- > строк лізингу у випадку фінансового лізингу залежить в основному від виду обладнання і визначається періодом його фізичного і морального зносу
- > розмір лізингового платежу;
- > утримання обладнання в належному стані відповідно до правил експлуатації, здійснення ремонту, придбання запасних частин тощо;
- > страхування майна, що передається на користь лізингодавця, сплата пов'язаних з ним податків тощо;
- > повернення обладнання, отриманого в лізинг, в нормальному стані з врахуванням зносу по закінченні строку лізингу.

Лізингові договори можуть містити й інші умови.

Види та форми лізингу

В комерційній практиці розрізняють різні види та форми лізингу в залежності від форми організації угоди, термінів, обсягу обслуговування, типу майна, сфери ринку, умов амортизації, податкових пільг, форми платежів тощо.

Найпоширенішими видами лізингу є фінансовий та оперативний

Фінансовий лізинг (financial leasing) - договір лізингу, в результаті укладання якого лізингоодержувач на своє замовлення отримує в платне користування від лізингодавця об'єкт лізингу на строк, не менший строку, за який амортизується 60 відсотків від вартості об'єкта лізингу, визначеної в день укладання договору.

Фінансовий лізинг полягає в користуванні на компенсаційній основі певним майном з набуттям права власності після закінчення дії договору лізингу. При цьому весь ризик раптової загибелі та пошкодження об'єкту оренди, всі види цивільної відповідальності, які можуть виникнути у зв'язку з

використанням майна, переданого в лізинг, а також витрати на ремонт несе лізингоодержувач.

Лізинг вважається фінансовим, якщо договір лізингу передбачає наявність хоча б однієї з наступних умов:

- > право власності на майно, передане в лізинг, повністю переходить до лізингоодержувача по закінченню строку лізингу;
- > лізингоодержувач має можливість та намір придбати об'єкт лізингу за ціною, нижчою за його справедливую вартість на дату придбання;
- > строк лізингу становить більшу частину строку корисного використання (експлуатації) об'єкта лізингу;
- > теперішня вартість мінімальних лізингових платежів з початку строку лізингу дорівнює або перевищує справедливую вартість об'єкта лізингу.

Оперативний лізинг (operative leasing) - це договір лізингу, в результаті укладання якого лізингоодержувач на своє замовлення отримує у платне користування від лізингодавця об'єкт лізингу на строк, менший строку, за який амортизується 90 відсотків від вартості об'єкта лізингу, визначеної в день укладання договору.

Цей вид лізингу не передбачає переходу права власності на об'єкт лізингу до лізингоодержувача після закінчення терміну дії договору, але дає можливість повторної передачі у користування лізингоодержувачу об'єкта лізингу після закінчення дії договору.

Серед форм лізингу виділяють зворотний, пайовий та міжнародний лізинг.

Міжнародний лізинг - це договір лізингу, що здійснюється суб'єктами лізингу, які перебувають під юрисдикцією різних держав, або в разі якщо майно чи платежі перетинають державні кордони.

Міжнародний лізинг здійснюється відповідно до Закону України "Про лізинг", законодавства України, міжнародних договорів, в яких бере участь Україна, та договорів, укладених суб'єктами лізингу.

Міжнародний лізинг знаходить досить широке розповсюдження

передусім з тієї причини, що згідно з правилами Міжнародного валютного фонду зобов'язання, що витікають з лізингу, не включаються до обсягу зовнішньої заборгованості держави.

Коли відбувається купівля обладнання у іноземної фірми і надається після цього вітчизняному лізингоодержувачу, то в цьому випадку мова йде про **імпортний** лізинг

Різниця між експортним та імпортним лізингом визначається країною місцезнаходження лізингодавця та лізингоодержувача. При імпортному лізингу виробник (продавець) знаходиться за кордоном, а при експортному - зарубіжним партнером є лізингоодержувач.

Транзитний міжнародний лізинг має місце в тих випадках, коли лізингодавець однієї країни бере кредит або купує необхідне майно в іншій країні та постачає його лізингоодержувачу, що знаходиться в третій країні

Транзитні операції контролюються транснаціональними корпораціями та банками, які мають дочірні лізингові фірми з розгалуженою мережею зарубіжних філій та представництв, що взаємодіють з місцевими лізингоодержувачами.

Для міжнародного виду лізингу особливо важливі:

- > вибір валюти контракту
- > оцінка ризику зміни курсу валюти;
- > митний режим лізингоодержувача;
- > податки на фірму-лізингодавця;

Лізингові платежі

Лізингоодержувач за користування об'єктом лізингу вносить періодичні лізингові платежі, що включають:

- > суму, яка відшкодовує при кожному платежі частину вартості об'єкта лізингу, що амортизується за строк, за який вноситься лізинговий платіж;
- > суму, що сплачується лізингодавцю як процент за залучений ним кредит для придбання майна за договором лізингу;

- > платіж як винагороду лізингодавцю за одержане у лізинг майно;
- > відшкодування страхових платежів за договором страхування об'єкта лізингу, якщо об'єкт застрахований лізингодавцем;
- > інші витрати лізингодавця, передбачені договором лізингу. Основні форми розрахунку по лізингових операціях представлені на рис.

Резидент або постійне представництво нерезидента, що здійснює на користь нерезидента виплату лізингових платежів, зобов'язаний утримувати під час виплати такого доходу та додатково сплачувати податок на репатріацію доходів, якщо інше не передбачено нормами міжнародних угод. Перерахування податку на репатріацію доходів нерезидента повинно бути здійснено до/або разом із здійсненням виплат лізингового платежу.

Лізингові операції резидентів, які здійснюються на умовах, коли відстрочення поставки об'єкта лізингу в Україну перевищує 90 календарних днів, потребують одержання ліцензії з моменту виставлення векселя, здійснення авансового платежу на користь нерезидента-лізингодавця при використанні акредитивної форми розрахунків, або якщо останній лізинговий платіж надійде на рахунок резидента-лізингодавця у строки, що перевищують 90 календарних днів з дати оформлення вантажної митної декларації на вивезення з України об'єкта лізингу. Якщо відповідно до лізингового договору резидент передає майно в лізинг нерезиденту без його вивезення з митної території України, то контроль за строками розрахунків за таким договором не здійснюється.

Ліцензія за лізинговою операцією видається Національним банком України. Крім того обов'язковою умовою для отримання ліцензії є наявність відповідного рішення Кабінету Міністрів України про належність лізингового договору резидента до переліку договорів, установленого Законом України "Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті".

Банк знімає з контролю лізингову операцію, за якою резидент виступає лізингоодержувачем, після пред'явлення останнім документа, що засвідчує поставку нерезидентом об'єкта лізингу, а операцію, за якою резидент виступає

лізингодавцем, - після зарахування суми останнього лізингового платежу (або його частини у разі здійснення обов'язкового продажу об'єкта) на поточний рахунок цього резидента.

Допускається зменшення сум лізингових платежів на користь резидента-лізингодавця на розмір комісійних винагород, які утримали банки-нерезиденти за проходження платежів через їхні рахунки, якщо оплату резидентом таких винагород передбачено договором та підтверджено відповідним банківським документом. Підтвердження не вимагається, якщо комісійна винагорода не перевищує 50 доларів США або еквіваленту цієї суми в іншій іноземній валюті. Звіт про утримання та внесення до бюджету податку на доходи нерезидента подається до податкового органу за своїм місцезнаходженням не пізніше 25 числа місяця, що настає за звітним кварталом.

Митне оформлення лізингових операцій

Для товарів, що ввозяться в Україну за договорами оперативного та фінансового лізингу, застосовується митний режим випуску для вільного обігу (імпорту) зі справлянням податків та зборів у встановленому порядку, тобто зі сплатою ПДВ, ввізного мита, акцизного та митних зборів.

Митне оформлення об'єктів оперативного лізингу, які ввозяться на Україну і підлягають обов'язковому зворотному вивезенню за її межі протягом одного року, за заявою лізингоодержувача може здійснюватись відповідно до митного режиму тимчасового ввезення, відповідно до якого при ввезенні майна на Україну ввізне мито не справляється.

Чи знаєте Ви, що...

прийнято вважати, що всі економіко-правові відносини, пов'язані з лізингом, відносяться до нового або новітнього періоду історії господарських взаємовідносин. Однак документи засвідчують, що лізинг відомий з давніх-давен.

На думку істориків, лізингові договори укладались ще в стародавній державі Шумер і датуються приблизно 2000-м р. до н.е.

Декілька положень про лізинг було знайдено в Законах Хаммурапі,

прийнятих між 1775-1750 роками до н.е.

Лізингові договори були відомі й в роки, коли жив Аристотель (III ст. до н.е.), який стверджував, що "багатство полягає в користуванні, а не в праві власності".

Імператор Юстиніан I (483-565 рр.), який здійснив кодифікацію римського права, відобразив лізингові відносини у відомих Інституціях.

Перша документальна згадка про практично проведену лізингову угоду відноситься до 1066 року, коли Вільгельм Завойовник орендував у нормандських судновласників кораблі для вторгнення на Британські острови.

В 1248 році була зареєстрована лізингова операція, у відповідності до якої рицар Бонфіс Манганнела Гаета орендував обладнання для участі у Сьомому Хрестовому поході.

За точку відліку лізингових операцій зарубіжні дослідники приймають 1877 рік, коли американська телефонна компанія "Белл Телефон Компані" прийняла рішення замість продажу телефонів здавати їх в оренду.

6.2 Облік реекспортних і реімпортних операцій

Облік лізингових операцій

Бухгалтерський облік в умовах лізингу аналогічний обліку в умовах звичайної оренди, яка широко застосовується у вітчизняній практиці

Облік реекспортних операцій

Митним кодексом України передбачений режим вивезення товарів, при якому не стягуються митні платежі та не застосовуються заходи економічної політики - реекспорт.

Реекспорт - це продаж іноземним суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності та вивезення за межі України товарів, раніше імпортованих на територію України.

Розрізняють реекспорт без ввезення імпортного товару в країну та реекспорт з ввезенням в країну, коли товар прямує транзитом через територію країни в країну реекспорту.

Режим реекспорту відповідно до українського законодавства включає:

- > ввезення товарів, що були завезені раніше, але які не підлягали в країні експортера будь-якій переробці;
- > операції, що здійснюються без завезення товарів у країну- експортера і не обліковуються в її митній статистиці;
- > товари, що були реалізовані на міжнародних аукціонах, товарних біржах в Україні.

Підприємство закупає товар в одній країні та продає його фірмі з іншої країни. Операція складається з двох частин - імпорту та експорту даного товару. Якщо товар прямує транзитом через територію країни, то ПДВ при проходженні ввізного товару через кордон країни не стягується. Виручка від реекспорту, що надходить на транзитний рахунок підприємства, розподіляється відповідно до встановленого порядку.

Реекспортні операції можуть здійснюватися і без ввезення в свою країну. Вони здійснюються торговельними фірмами з метою отримання прибутку завдяки різниці цін на один і той же товар на різних ринках.

Основою для реекспорту можуть бути декілька ситуацій.

По-перше, це використання традиційних організаційних форм торгівлі на зовнішньому ринку, таких, як міжнародні біржі та аукціони. Реекспорт в цьому випадку є природнім продовженням торгової операції, яка потребує для продажу через біржу або аукціон ввезення товару в країну їх місцезнаходження з наступним його вивезенням покупцем третьої країни.

По-друге, ситуація вимушеного експорту може виникнути в процесі призупинення нормального ходу зовнішньоторговельної операції у випадку відмови покупця оплатити товар в момент прибуття його в порт призначення або стану банкрутства покупця, який настав на період відправлення йому товару.

По-третє, реекспорт виступає також складовою більш складної зовнішньоторговельної операції, наприклад, при реалізації великих проектів будівництва за кордоном, які потребують закупівель окремих, видів матеріалів

та комплектного обладнання в третіх країнах, минаючи ввезення його в країну експортера.

Значна частина експортних операцій здійснюється на території вільних зон (територія порту, що знаходиться поза митною територією даної країни). Товари, що ввозяться на територію цих зон, звільняються на час перебування там та при вивезенні для реекспорту від будь-яких зборів, податків з імпорту, споживання та виробництва.

На складах, розташованих на території вільних зон, товари іноземних постачальників можуть зберігатися та частково перероблюватися без сплати митних зборів. Коли з'являється потреба в таких товарах, за них сплачується митний збір і вони ввозяться на внутрішній ринок тієї країни, що їх імпортує. Вільні зони існують практично у всіх великих портах багатьох країн.

Держави, що не мають виходу до моря, користуються вільними зонами портів, що знаходяться поблизу, на основі міжнародних угод.

† На території вільних зон здійснюються операції по завершенню процесу у сфері обігу (очищення та сушка сировинних товарів, обклеювання етикетками та постачання ключами консервних банок, розфасовка та розлив напоїв у роздрібну тару, підбір товарів за асортиментом); по сортуванню та перевантаженню товарів; по відбору товарних зразків та ознайомленню з ними покупців. Використання вільних зон на основі міжнародних угод дозволяє підвищити конкурентоспроможність товарів за строками поставок та скоротити видатки на авансування митних зборів.

Облік реімпортних операцій

Реімпорт - ввезення товару, раніше вивезеного з і митної території України.

Режим реімпорту згідно з українським законодавством включає:

> ввезення з-за кордону раніше вивезених вітчизняних товарів, що не підлягали там переробці;

> товари, що повертаються в країну у випадку непродажу їх на аукціонах, повернутих з консигнаційних складів товари, забраковані покупцем.

> ввезення з-за кордону раніше вивезених вітчизняних товарів, що не підлягали там переробці;

> товари, що повертаються в країну у випадку непродажу їх на аукціонах, повернутих з консигнаційних складів товари, забраковані покупцем.

Під **реімпортом товарів** розуміють такий митний режим, коли товари українського походження, вивезені за кордон з митної території України відповідно до митного режиму експорту, ввозяться назад протягом десяти років з моменту їх вивезення без стягнення імпортного мита, акцизу та податку на додану вартість

Товари повинні знаходитись у тому ж стані, в якому вони були на момент їх вивезення (крім природного убутку в межах норм згідно з нормативами). Моментом вивезення (експорту) вважається день прийняття митної декларації або день перетину кордону України, а момент ввезення (реімпорту) - день прийняття останнього документу, необхідного для митних цілей.

Вартість товару на момент вивезення та ввезення визначається в доларах США, перерахованих в гривні за курсом НБУ на дату вивезення та ввезення. Якщо вартість товару визначена за контрактом в іншій валюті, то перерахунок даних валют відбувається за курсом в доларах США на момент їх вивезення та ввезення. Сплачене при вивезенні товару експортне мито повертається митним органам України протягом трьох років з моменту ввезення товару. Повернення сплачених сум відбувається за умови, що вивезення та ввезення здійснювала одна і та ж особа, яка сплатила експортне мито, та до митного органу України надано примірник митної декларації, на підставі якої було сплачене експортне мито (письмово підтверджена митним органом, яким було стягнуто це мито).

6.3 Зустрічна торгівля її форми

Поняття зустрічної торгівлі

Самий відомий вид міжнародної торгівлі, який раніше полягав в натуральному обміні товарами - зустрічна торгівля.

Зустрічна торгівля - це зовнішньоторговельні операції, при здійсненні яких в документах (угодах або контрактах) фіксуються тверді зобов'язання експортерів та імпортерів здійснити повний або частково збалансований обмін товарами. В останньому випадку різниця у вартості покривається грошовими платежами. Усунута в подальшому товарно-грошовими відносинами, зустрічна торгівля в сучасних умовах отримала новий зміст та конкретний розвиток в міжнародному товарообміні. На її долю припадає від 25 до 30 % обсягу міжнародних операцій, що зумовлено рядом факторів

Зустрічна торгівля може здійснюватись в різних формах: операції, які передбачають участь продавця в реалізації товарів, запропонованих ним, операції в рамках промислового співробітництва та операції з натурального обміну. Найпоширенішими їх формами є компенсаційні та бартерні операції.